

számos alkalom van arra, hogy a felnőttek egymással összekomásoodjanak. Náluk a *keresztapám, keresztanyám, keresztfiam, keresztlyányom* valósággal a *bátyám, néném, öcsém, húgom* megszólításokat pótolja.

A csángó korán, 19—20 éves korban nőül. Szeretik a gyermeket. Ritka a gyermektelen házaspár, viszont a többgyermekes család közönséges náluk. Kár, hogy nagy a gyermekhalandóság. Ennek egyik oka az orvoshiány lehet, meg hogy sajátépítésű házaik s benne az életmód nem igen felelnek meg az egészségügyi követelményeknek. A gyermeket különben nagy gonddal nevelik, mégpedig nemcsak kiki a magáét. A gyermeket, ha helytelenül viselkedik, az idegen is megszólítja és meginti.

Egyik csángó falu utcáján járva, két apró gyerek: egy leányka s egy fiúcska szalad el mellettünk nagy kiáltozással:

— Apókám, apókám! (= nagyapám).

Látjuk aztán, hogy kiáltásuk egy szálas öreg csángónak szól, ki merev tartással, botjával tapogatva jött szembe velünk. Vak volt az öreg nagyapó.

Az öreg, ráncos arc a kedves hangok hallatára kiderül, nagyapó széttárja karjait s unokáira hajolva, magához öleli őket.

— Kabalám, csitkóm! — kiáltja szerető becézéssel. (A *kabala* a leánykának, a *csitkó* a fiúcskának szólt.)

A falunak ősegyszerűségű, zárt életformája az egyedül ismert magyar társadalmi forma a csángók közt. Magyar úriosztály, középosztály nincs. Aki ebből az egyszerű életformából kiemelkedik s érintkezésbe lép a nekik egyedül hozzáférhető román kultúrával, az a magyarságra nézve elveszett. Az ilyen művelt csángó már szégyell magyarul beszélni, mert a magyar műveltségről sejtelve sincs. Őket magyarságukra csak az egyszerű életformák közt élő falusi csángó emlékezteti, melynek köréből ők már kiemelkedtek s nem akarnak annak a szintjére visszatérni, azzal közösséget vállalni.

Még egy jelentékeny moldvai csángótelepről nem tettünk említést: a románmegyei csángókról, az ú. n. *északi csángókról*. Ezek Román megyében a Szeret folyó mentén laktak. Értesülesem szerint még magyar faluk itt: Szabófalva, Pildești, Iughani s a páréves Traian. Nagy magyartöbbségű falu Gheriești. De szétszórtan még más falukban is élnek itt magyarok (Mircęsti, Tețcan, Ferdinand). Nyelvük azonban már rendkívül kevert.

A csángó nehéz életviszonyai között is jó állampolgár. Ezt megmutatta a világháborúban s még régebben a parasztlázadáskor, melyben a csángó paraszt nem vett részt. Józanságát, reális gondolkozásmódját egyéb faji erényei mellett nehéz sorsában is megőrizte.

Szathmáry Balázs.

SZEMLE.

*Álljatok sorba emberek,
Szemlét tartok fölöttetek.*

*Az kap vitézi telket is,
Kap földet és kap mennyet is.*

*Aki könnyezve messze néz,
Az vitéz lesz most, könnyvitéz.*

*A legbúsabbnak felvarrok
Szívemből három csillagot.*

*Én elmegyek és azután
Ő lesz a bánatkapitány.*

Falu Tamás.